

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદની ગુજરાત ઉચ્ચ અદાલતમાં

ક્રીમીનલ અપીલ નં.૯૭૦ ઓફ ૨૦૦૩

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી આર.પી. ધોલારીઆ

=====

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવી શકે છે?	
૨	પત્રકારને રીફર કરવામાં આવશે કે નહીં?	
૩	શું માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ ચુકાદાની ખરી નકલ જોવા માંગે છે?	
૪	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશ અંગે કાયદાના નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો સમાવેશ થાય છે?	

=====

અમૃતલાલ શંકરલાલ નાઈ.....અપીલકર્તા (ઓ)

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય..... વિરોધીઓ/પ્રતિવાદીઓ

=====

ઉપસ્થીતી:

અપીલકર્તા(ઓ) નં. ૧ તરફે વરિષ્ઠ વિદ્વાન વકીલ શ્રી એ.ડી. શાહ સાથે
વિદ્વાન વકીલ શ્રી એકાંત આહુજા

સામાવાળા(ઓ)/પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૧ તરફે વિદ્વાન એપીપી શ્રી કે.પી. રાવલ

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તી શ્રી આર.પી. ધોલારીઆ

તારીખ:૦૩/૦૨/૨૦૧૭

મૌખિક ચુકાદો

૧. અપીલકર્તાએ ધ કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર, ૧૯૭૩ની કલમ ૩૭૪ હેઠળ
તા. ૦૫/૦૭/૨૦૦૩ના રોજ વિદ્વાન સ્પેશિયલ જજ (ફાસ્ટ ટ્રેક કોર્ટ), ભુજ-
કચ્છ દ્વારા સ્પેશિયલ કેસ નં. ૧૧/૧૯૮૮માં આપવામાં આવેલ દોષિત
ઠરાવવાળા ચુકાદા અને હુકમ વિરુદ્ધ હાલની અપીલ દાખલ કરેલ છે, જેના દ્વારા
અપીલકર્તાને ધ ઇન્ડિયન પીનલ કોડની કલમ ૧૬૧ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે
દોષિત ઠરાવી એક વર્ષની સખત કેદની સજા અને રૂ.૨૫૦/-ના દંડની સજા

કરવામાં આવેલ છે. અપીલકર્તાને ધ પ્રિવેન્શન ઓફ કર્પ્શન એક્ટ, ૧૯૪૭ની કલમ ૫(૨) હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે પણ દોષિત ઠરાવવામાં આવેલ છે અને એક વર્ષની સખત કેદ તથા રૂ.૨૫૦/-ના દંડની સજા કરવામાં આવેલ છે. વધુમાં, કુલ રૂ.૫૦૦/-નો દંડ ભરવામાં નિષ્ફળ જાય તો, અપીલકર્તા-આરોપીને પંદર દિવસની સાદી કેદ ભોગવવાની રહેશે. બંને સજાઓ એકસાથે ભોગવવાની રહેશે તેવો પણ હુકમ કરવામાં આવેલ છે.

૨. હાલની અપીલને જન્મ આપતી ટૂંકી હકીકતો એ છે કે અપીલકર્તા-આરોપી તલાટી-કમ-મંત્રી તરીકે ફરજ બજાવતા હતા અને તાલુકા મુંદ્રા હેઠળની મોટી ખાખર જૂથ ગ્રામ પંચાયત તથા દેપા ગ્રામ પંચાયતનો ચાર્જ સંભાળતા હતા. નાની ખાખર ગામના ફરિયાદી હરિસિંહ આઘુભા જાડેજાના ભાઈ કાકુભાએ બળદગાડું ખરીદવા માટે ગ્રામ પંચાયત સમક્ષ અરજી કરી હતી. ફરિયાદી હરિસિંહે તા. ૧૫/૧૦/૧૯૮૬ના ત્રણ દિવસ અગાઉ આરોપીને મળીને પોતાના ભાઈની લોનની અરજીનો ઝડપી નિકાલ કરવા વિનંતી કરી હતી અને તે સમયે આરોપીએ રૂ.૫૦૦/-ની માંગણી કરી હતી. ફરિયાદીએ આરોપીને જણાવ્યું હતું કે તે તાત્કાલિક રકમની વ્યવસ્થા કરી શકે તેમ નથી અને બે-ત્રણ દિવસમાં તેની વ્યવસ્થા કરશે. આરોપીએ ફરિયાદીને જણાવ્યું હતું કે તા. ૧૫/૧૦/૧૯૮૬ના રોજ તેણે મુંદ્રા ખાતે એક મીટિંગમાં જવાનું છે અને તે દિવસે સાંજે ૪:૦૦થી ૫:૦૦ વાગ્યાની વચ્ચે ફરિયાદીએ દેપા ગ્રામ પંચાયતની કચેરીએ આવી રૂ.૫૦૦/- ચૂકવવાના રહેશે અને જો ત્યાં પહોંચવું શક્ય ન હોય તો રકમ

ચૂકવવા માટે આરોપીના નિવાસસ્થાને જવું. ફરિયાદી આવી રકમ ચૂકવવા ઈચ્છતો ન હતો અને તેણે એ.સી.બી. કચેરીનો સંપર્ક કરી ફરિયાદ નોંધાવી. તપાસ અધિકારીએ જિલ્લા ઉદ્યોગ કેન્દ્રમાંથી પંચોને બોલાવ્યા અને એન્થ્રેસિન પાવડરનું જરૂરી નિદર્શન કરવામાં આવ્યું તથા ફરિયાદી અને પંચ નં.૧ને સૂચનાઓ આપવામાં આવી. ત્યારબાદ દરોડા પાડનાર ટુકડીના સભ્યો દેપા ગામે ગયા. ફરિયાદી અને પંચ નં.૧ દેપા ગ્રામ પંચાયતની કચેરીએ ગયા અને તે બંધ હોવાનું જણાયું. ત્યારબાદ તેઓ આરોપીના નિવાસસ્થાને ગયા અને ત્યાંથી માહિતી મળી કે આરોપી દેસલપર ગામે ગયા છે અને સાંજે આવશે. ત્યારબાદ તપાસ અધિકારીની સૂચના મુજબ ફરિયાદી અને પંચ નં.૧ બસ સ્ટોપ પર ગયા અને દરોડા પાડનાર ટુકડીના સભ્યો સાથે ત્યાં રાહ જોઈ. આશરે રાત્રે ૮:૦૦ વાગ્યે બસ આવી અને ચાર-પાંચ વ્યક્તિઓ તે બસમાંથી નીચે ઉતર્યા. તેમાં આરોપી પણ હતો અને ફરિયાદીએ આરોપીને મળ્યો. ફરિયાદી અને આરોપી વચ્ચે વાતચીત થઈ અને તેના અનુસંધાને આરોપીએ માંગણી કરી. આરોપીએ પોતાની હાથની થેલી ખોલી અને ફરિયાદીને તેમાં પૈસા મૂકવા જણાવ્યું. ફરિયાદીએ પૈસા કાઢીને આરોપીની હાથની થેલીમાં મૂક્યા અને સંમતિ મુજબનો સંકેત આપ્યો, જેના કારણે દરોડા પાડનાર ટુકડીના સભ્યો ત્યાં આવી ગયા અને આરોપીને બસ સ્ટોપ પરથી દેપા ગામની ગ્રામ પંચાયતની કચેરીએ લઈ ગયા અને શોધ તથા જપ્તી કરવામાં આવી અને રૂ.૫૦૦/- તથા રેશનકાર્ડ અને અન્ય કાગળો મળી આવ્યા. એન્થ્રેસિન પાવડરની કસોટી કરવામાં આવી જે ચલણી નોટો અને હાથની થેલીના સંબંધમાં હકારાત્મક જણાઈ. આરોપીના હાથ પર

એન્ડ્રેસિન પાવડરના કોઈ નિશાન મળ્યા નહીં. તે રીતે અપીલકર્તાએ ગુનો કર્યો. તેથી અપીલકર્તા-આરોપી વિરુદ્ધ ફરિયાદ નોંધવામાં આવી.

૩. ફરિયાદના અનુસંધાને તપાસ અધિકારીએ તપાસ હાથ ધરી અને અપીલકર્તા-આરોપી વિરુદ્ધ ચાર્જશીટ દાખલ કરી. આરોપી વિરુદ્ધ તહોમતનામું ઘડવામાં આવ્યું. આરોપીએ તહોમતનામું નકારી કાઢ્યું અને ન્યાયિક કાર્યવાહી ચલાવવાની માંગણી કરી.

૩.૧ ગુનો સાબિત કરવા માટે ફરિયાદપક્ષે કેટલાક સાક્ષીઓની તપાસ કરી અને કેટલાક દસ્તાવેજ પુરાવા પણ રજૂ કર્યા.

૩.૨ ન્યાયિક કાર્યવાહી પૂર્ણ થતાં, આરોપીનું ધ કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજરની કલમ ૩૧૩ હેઠળનું નિવેદન નોંધ્યા બાદ તથા ફરિયાદપક્ષ અને બચાવપક્ષ વતીની દલીલો સાંભળ્યા બાદ, વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે ઉપર જણાવ્યા મુજબનો ચુકાદો અને હુકમ આપ્યો.

૪. તેનાથી વ્યથિત થઈને અપીલકર્તાએ ઉપરોક્ત ક્રિમિનલ અપીલ આ કોર્ટ સમક્ષ દાખલ કરેલ છે.

૫. હાલની અપીલ દાખલ કરીને અપીલકર્તાએ મુખ્યત્વે એવી રજૂઆત કરી છે કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે રેકર્ડ પરના પુરાવાની કદર કરવામાં નિષ્ફળ રહી અને ખોટી

રીતે દોષિત ઠરાવવાનો હુકમ નોંધ્યો. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે વિદ્વાન ટ્રાયલ જજે રેકર્ડ પરના પુરાવાની યોગ્ય પરિપ્રેક્ષ્યમાં કદર કરી નથી અને હકીકતમાં અત્યાર સુધી પુરાવાની કોઈ કદર કરવામાં આવી નથી અને તેથી વાદગ્રસ્ત ચુકાદો તથા દોષિત ઠરાવવાનો હુકમ રદ કરવો જરૂરી છે.

૬. અપીલકર્તા તરફથી વિદ્વાન પરિષ્ઠ એડવોકેટ શ્રી એ.ડી. શાહે, તેમની સહાયમાં વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી આહુજા સાથે, રેકર્ડ પર ઉપલબ્ધ સમગ્ર સામગ્રી આ કોર્ટ સમક્ષ રજૂ કરી દલીલ કરી છે કે ફરિયાદી પોતે જ પક્ષવિમુખ સાક્ષી બની ગયો હતો અને તેણે ફરિયાદથી પોતાને અલગ રાખવાની હદ સુધી જઈને ફરિયાદનો ઇનકાર કર્યો હતો તેમજ તેણે પોતાની જુબાનીમાં તેની પાસેથી કોઈ રકમની માંગણી કરવામાં આવી હોવા અંગે જુબાની આપી નથી અને તેણે પોતાની ફરિયાદમાં કરવામાં આવેલ ઉદ્દેખોનો પણ ઇનકાર કર્યો હતો અને તેને પક્ષવિમુખ જાહેર કર્યા બાદ ફરિયાદપક્ષે પણ તે હકીકત સ્વીકારી હતી. ફરિયાદપક્ષે ધ ઇન્ડિયન એપિડન્સ એક્ટની કલમ ૧૪૫ની મદદથી તેની ઊલટતપાસ કરી નથી અને પોલીસ સમક્ષ આપેલા તેના અગાઉના નિવેદન અંગેના વિરોધાભાસો રેકર્ડ પર લાવ્યા નથી. પરિણામે ફરિયાદ તેમજ પોલીસ સમક્ષ કરવામાં આવેલ તેનું અગાઉનું નિવેદન પણ કાયદા અનુસાર સાબિત થયેલ નથી. તેમણે દલીલ કરી છે કે પૂર્વ માંગણી અને તેના પરિણામે કરવામાં આવેલ ફરિયાદ અંગે ફરિયાદીનો પુરાવો ન હોવાના કારણે ફરિયાદીના પુરાવાના અભાવે ટ્રેપ સમયે કરવામાં આવેલ માંગણી સાબિત થતી નથી. ઉપરોક્ત

દલીલના સમર્થનમાં શ્રી એ.ડી. શાહ, વિદ્વાન વરિષ્ઠ એડવોકેટ, એમ. આર. પુરશોત્તમ વિરુદ્ધ કર્ણાટક રાજ્યના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદા, (૨૦૧૫) ૩ એસ.સી.સી. ૨૪૭માં પ્રકાશિત, ઉપર આધાર રાખ્યો છે, જેમાં પરા નં.૬ અને પરા નં.૭માં નીચે મુજબ અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે:

“૬. ફરિયાદી પી.ડબલ્યુ. ૧ રમેશે ફરિયાદપક્ષના કેસને સમર્થન આપ્યું ન હતું. તેણે એક્ઝિબિટ પી-૧માં ફરિયાદ કર્યાનો ઇનકાર કર્યો હતો અને તેની સરતપાસમાં જણાવ્યું હતું કે આરોપીએ તેની પાસેથી કંઈ માગ્યું ન હતું અને એક્ઝિબિટ પી-૧માં શું લખ્યું છે તે તેને ખબર નથી તથા પોલીસે આ કેસ અંગે તેનું નિવેદન નોંધ્યું નથી. તેથી તેને પક્ષવિમુખ જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો. જોકે, પંચ સાક્ષી પી.ડબલ્યુ. ૩ કુમારસ્વામીએ જુબાની આપી હતી કે તા. ૧૮-૨-૨૦૦૦ના રોજ પી.ડબલ્યુ. ૪ ઇન્સ્પેક્ટર સંતોષ કુમાર દ્વારા બોલાવવામાં આવ્યા બાદ, ફરિયાદીની હાજરીમાં એક્ઝિબિટ પી-૧ની વિગતો તેને સમજાવવામાં આવી હતી અને તે ફરિયાદી સાથે આરોપીના ઘરે ગયો હતો, જ્યાં ફરિયાદીએ આરોપીને ગેરકાયદેસર લાંચ તરીકે રૂ.૫૦૦ આપ્યા હતા. ઉપરોક્ત આધાર પર અપીલકર્તા-આરોપીની આરોપિત ગુનાઓ કરવા બદલની જવાબદારી સાબિત થયેલી માનવામાં આવી હતી, જોકે ફરિયાદી પી.ડબલ્યુ. ૧ રમેશે તેની જુબાનીમાં ફરિયાદપક્ષના કેસને સમર્થન આપ્યું ન હતું.

૭. આવા પ્રકારના કેસોમાં ફરિયાદપક્ષે સાબિત કરવાનું રહે છે કે આરોપી દ્વારા માંગણી કરવામાં આવી હતી અને ગેરકાયદેસર લાંચ સ્વીકારવામાં આવી હતી. અગાઉ જણાવ્યા મુજબ ફરિયાદી પી.ડબલ્યુ. ૧ રમેશે આરોપી દ્વારા કરવામાં આવેલ માંગણીના સંદર્ભમાં ફરિયાદપક્ષના કેસને સમર્થન આપ્યું ન હતું. આરોપીએ ફરિયાદી પાસેથી કરેલી માંગણી

સાબિત કરવા માટે ફરિયાદપક્ષે અન્ય કોઈ પુરાવો રજૂ કર્યો ન હતો. આ સંદર્ભમાં આ કોર્ટની ત્રણ ન્યાયમૂર્તિઓની બેન્ચનો બી. જયરાજ વિ. આંધ્ર પ્રદેશ રાજ્યના કેસમાં તાજેતરનો ચુકાદો પ્રસ્તુત છે અને તેમાં નીચે મુજબ ઠરાવવામાં આવ્યું છે:

“૮. હાલના કેસમાં ફરિયાદીએ આરોપી દ્વારા કરવામાં આવેલ માંગણીના સંદર્ભમાં ફરિયાદપક્ષના કેસને સમર્થન આપ્યું ન હતું. ફરિયાદીએ આરોપીને પૈસા આપ્યા હોવાનું કહેવાય તે સમયે હાજર રહેલા અન્ય કોઈ સાક્ષીની ફરિયાદપક્ષે તપાસ કરી ન હતી કે તે આરોપી દ્વારા કરવામાં આવેલી કોઈ માંગણીના અનુસંધાને હતું તે સાબિત કરી શકાય. જ્યારે ફરિયાદીએ પોતે એલ.ડબલ્યુ. ૯ સમક્ષ પ્રારંભિક ફરિયાદ (એક્સ્ટ. પી-૧૧)માં જે જણાવ્યું હતું તેનાથી પોતાને અલગ રાખ્યો હતો અને આરોપીએ કોઈ માંગણી કરી હતી તે સાબિત કરવા માટે અન્ય કોઈ પુરાવો ન હતો, ત્યારે પી.ડબલ્યુ. ૧ની જુબાની અને એક્સ્ટ. પી-૧૧ની વિગતો પર આધાર રાખીને આરોપીએ કથિત રીતે કરેલી માંગણીનો પુરાવો હોવાનું નિષ્કર્ષ પર આવી શકાય નહીં. તેથી અમે એવું માનવા પ્રેરાઈએ છીએ કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ તેમજ હાઈકોર્ટ આરોપી દ્વારા કરવામાં આવી હોવાનું કહેવાતું માંગણીનું કૃત્ય સાબિત થયું હોવાનું માનવામાં યોગ્ય નહોતા. ઉપલબ્ધ અન્ય એકમાત્ર સામગ્રી આરોપીના કબજામાંથી દૂષિત ચલણી નોટોની પુનઃપ્રાપ્તિ છે. હકીકતમાં એવો કબજો આરોપીએ પોતે સ્વીકાર્યો છે. માંગણીના પુરાવા વિના આરોપી પાસેથી ચલણી નોટોનો માત્ર કબજો અને પુનઃપ્રાપ્તિ કલમ ૭ હેઠળનો ગુનો સાબિત કરવા માટે પૂરતા નહીં થાય. કલમ ૧૩(૧)(ડી)(i) અને (ii) હેઠળના ગુનાના સંદર્ભમાં પણ ઉપરોક્ત બાબત નિર્ણાયક રહેશે, કારણ કે ગેરકાયદેસર લાંચની કોઈ માંગણી કરવામાં આવી હોવાનો કોઈ પુરાવો ન હોય ત્યારે કોઈ મૂલ્યવાન વસ્તુ અથવા નાણાકીય લાભ મેળવવા માટે ભ્રષ્ટ્ર અથવા ગેરકાયદેસર સાધનોનો ઉપયોગ અથવા જાહેર સેવક તરીકેના હોદ્દાનો દુરુપયોગ

કરવામાં આવ્યો હોવાનું સાબિત માની શકાય નહીં.”

૬.૧ શ્રી એ.ડી. શાહ, વિદ્વાન વરિષ્ઠ એડવોકેટે વધુમાં દલીલ કરી છે કે પંચ સાક્ષીએ ફરિયાદપક્ષના કેસને અમુક અંશે સમર્થન આપ્યું હોવા છતાં, તેની સરતપાસમાં પંચે જુબાની આપી છે કે તા. ૧૫/૧૦/૧૯૮૬ના રોજ આશરે ૨૦:૦૫ કલાકે તેઓ એસ.ટી. સ્ટેન્ડ ખાતે આરોપીને મળ્યા ત્યારે ફરિયાદીએ તેની લોનના કાગળો અંગે પૂછપરછ કરી હતી, જેના જવાબમાં આરોપીએ જણાવ્યું હતું કે તે તૈયાર છે. ત્યારબાદ ફરિયાદીએ સ્વેચ્છાએ જણાવ્યું હતું કે તે પૈસા લઈને આવ્યો છે. તે સમયે આરોપીએ પોતાની હાથની થેલીની ઝિપ ખોલી અને આરોપીને તેમાં પૈસા નાખવા જણાવ્યું હતું. ત્યારબાદ ફરિયાદીએ પોતાના ખિસ્સામાંથી પૈસા કાઢીને આરોપીની હાથની થેલીમાં નાખ્યા અને ત્યારબાદ ફરિયાદીએ અગાઉથી નક્કી કરેલો સંકેત આપ્યો, જેના કારણે દરોડા પાડનાર ટુકડીના અન્ય સભ્યો ઘટનાસ્થળે આવ્યા. ફરિયાદી સાથે ટ્રેપ દરમિયાન હાજર રહેલા પંચના ઉપરોક્ત વર્ણન પર આધાર રાખીને શ્રી એ.ડી. શાહ, વિદ્વાન વરિષ્ઠ એડવોકેટે દલીલ કરી છે કે ઉપરોક્ત પુરાવાને તેના મૂળ સ્વરૂપે પણ સ્વીકારવામાં આવે તો પણ ફરિયાદપક્ષનો કેસ આગળ લઈ જઈ શકાય તેમ નથી, ખાસ કરીને કારણ કે ફરિયાદીએ પોતે સ્વેચ્છાએ જણાવ્યું હતું કે તે પૈસા લઈને આવ્યો હતો અને આરોપીએ તેને તે પોતાની હાથની થેલીમાં નાખવા જણાવ્યું હતું, પરંતુ ઉપરોક્ત વર્ણનમાં ક્યાંય ગેરકાયદેસર લાંચની માંગણી અંગે કોઈ ઉચ્ચારણા કરવામાં આવી નથી અને ફરિયાદી પૈસા શા માટે લઈને આવ્યો હતો તથા તેને પૈસા આરોપીની હાથની થેલીમાં મૂકવા શા માટે કહેવામાં આવ્યું

હતું તે અંગે પણ કંઈ જણાવાયું નથી. રેકર્ડ પરના પુરાવાની ઉપરોક્ત પ્રકૃતિને ધ્યાનમાં લેતાં, શ્રી એ.ડી. શાહ, વિદ્વાન વરિષ્ઠ એડવોકેટે દલીલ કરી છે કે ગેરકાયદેસર લાંચની કોઈ માંગણી કરવામાં આવી હતી એવું માનવું જોખમી રહેશે અને રેકર્ડ પરના સ્પષ્ટ પુરાવાના અભાવે આરોપીને દોષિત ઠરાવવા માટે આવું અનુમાન કરી શકાય નહીં. શ્રી એ.ડી. શાહ, વિદ્વાન વરિષ્ઠ એડવોકેટે પોતાની દલીલોના સમર્થનમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના પી. સત્યનારાયણ મૂર્તિ વિ. આંધ્ર પ્રદેશ રાજ્ય અને અન્યના કેસમાં આપેલા ચુકાદા, (૨૦૧૫) ૧૦ એસ.સી.સી. ૧૫૨માં પ્રકાશિત, પર પણ આધાર રાખ્યો છે, જેમાં પરા-૨૩માં નીચે મુજબ અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે:

“૨૩. આમ, ગેરકાયદેસર લાંચની માંગણીનો પુરાવો એ કલમ ૭ અને ૧૩(૧)(ડી)(i) અને (ii) હેઠળના ગુનાનું મુખ્ય તત્ત્વ છે અને તેના અભાવે તે અંગેનું તહોમતનામું નિશ્ચિતપણે નિષ્ફળ જશે. ગેરકાયદેસર લાંચ તરીકે કથિત રીતે સ્વીકારવામાં આવેલી કોઈપણ રકમનો માત્ર સ્વીકાર અથવા તેની પુનઃપ્રાપ્તિ, માંગણીના પુરાવાથી અલગ રહીને, આ બે કલમો હેઠળનું તહોમતનામું સાબિત કરવા માટે આપોઆપ પૂરતું રહેશે નહીં. તેના પરિણામે, ગેરકાયદેસર લાંચની માંગણી સાબિત કરવામાં ફરિયાદપક્ષની નિષ્ફળતા ઘાતક રહેશે અને કલમ ૭ અથવા ૧૩ હેઠળના ગુનાના આરોપી વ્યક્તિ પાસેથી રકમની માત્ર પુનઃપ્રાપ્તિ તેના હેઠળ દોષિત ઠરાવવાને જન્મ આપશે નહીં.”

૬.૨ શ્રી એ.ડી. શાહ, વિજ્ઞાન વરિષ્ઠ એડવોકેટે વધુમાં દલીલ કરી છે કે માંગણીની હકીકત માત્ર ફરિયાદીના પુરાવાથી જ સાબિત થઈ શકે છે અને તે મુદ્દો હવે કોઈ અનિર્ણિત કાનૂની પ્રશ્ન રહ્યો નથી, કારણ કે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના અનેક ચુકાદાઓ તેમજ બી. જયરાજ વિ. આંધ્ર પ્રદેશ રાજ્યના પ્રખ્યાત ચુકાદામાં, (૨૦૧૪) ૧૩ એસ.સી.સી. પપમાં પ્રકાશિત, પરા-૮માં નીચે મુજબ અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે:

“૮. હાલના કેસમાં ફરિયાદીએ આરોપી દ્વારા કરવામાં આવેલી માંગણીના સંદર્ભમાં ફરિયાદપક્ષના કેસને સમર્થન આપ્યું ન હતું. ફરિયાદીએ આરોપીને પૈસા આપ્યા હોવાનું કહેવાય તે સમયે હાજર રહેલા અન્ય કોઈ સાક્ષીની ફરિયાદપક્ષે તપાસ કરી ન હતી કે તે આરોપી દ્વારા કરવામાં આવેલી કોઈ માંગણીના અનુસંધાને હતું તે સાબિત કરી શકાય. જ્યારે ફરિયાદીએ પોતે એલ.ડબલ્યુ. ૯ સમક્ષ પ્રારંભિક ફરિયાદ (એક્સ્ટ. પી-૧૧)માં જે જણાવ્યું હતું તેનાથી પોતાને અલગ રાખ્યો હતો અને આરોપીએ કોઈ માંગણી કરી હતી તે સાબિત કરવા માટે અન્ય કોઈ પુરાવો ન હતો, ત્યારે પી.ડબલ્યુ. ૧ની જુબાની અને એક્સ્ટ. પી-૧૧ની વિગતો પર આધાર રાખીને ઉપરોક્ત સામગ્રી આરોપીએ કથિત રીતે કરેલી માંગણીનો પુરાવો પૂરો પાડે છે તે નિષ્કર્ષ પર આવી શકાય નહીં. તેથી અમે એવું માનવા પ્રેરાઈએ છીએ કે વિજ્ઞાન ટ્રાયલ કોર્ટ તેમજ હાઈકોર્ટ આરોપી દ્વારા કરવામાં આવી હોવાનું કહેવાતું માંગણીનું કૃત્ય સાબિત થયું

હોવાનું માનવામાં યોગ્ય નહોતા. ઉપલબ્ધ અન્ય એકમાત્ર સામગ્રી આરોપીના કબજામાંથી દૂષિત ચલણી નોટોની પુનઃપ્રાપ્તિ છે. હકીકતમાં એવો કબજો આરોપીએ પોતે સ્વીકાર્યો છે. માંગણીના પુરાવા વિના આરોપી પાસેથી ચલણી નોટોનો માત્ર કબજો અને પુનઃપ્રાપ્તિ કલમ હેઠળનો ગુનો સાબિત કરવા માટે પૂરતા નહીં થાય. કલમ ૧૩(૧)(ડી) (i) અને (ii) હેઠળના ગુનાના સંદર્ભમાં પણ ઉપરોક્ત બાબત નિર્ણાયક રહેશે, કારણ કે ગેરકાયદેસર લાંચની કોઈ માંગણી કરવામાં આવી હોવાનો કોઈ પુરાવો ન હોય ત્યારે કોઈ મૂલ્યવાન વસ્તુ અથવા નાણાકીય લાભ મેળવવા માટે ભ્રષ્ટ્ર અથવા ગેરકાયદેસર સાધનોનો ઉપયોગ અથવા જાહેર સેવક તરીકેના હોદ્દાનો દુરુપયોગ કરવામાં આવ્યો હોવાનું સાબિત માની શકાય નહીં.”

૬.૩ શ્રી એ.ડી. શાહ, વિદ્વાન વરિષ્ઠ એડવોકેટ વધુમાં દલીલ કરી છે કે સંક્ષેપમાં ફરિયાદપક્ષ આરોપી સાથે સંબંધિત હાથની થેલીમાંથી દૂષિત ચલણી નોટોની માંગણી, સ્વીકાર અને પુનઃપ્રાપ્તિ જેવા મહત્વના તત્વો સાબિત કરવામાં સંપૂર્ણપણે નિષ્ફળ રહ્યું છે અને પુનઃપ્રાપ્તિ પણ શંકાસ્પદ છે અને તાલુકા મુંદ્રાના દેપા ગામના બસ સ્ટેશન ખાતે જે ટ્રેપ ગોઠવવામાં આવી હતી અને ત્યારબાદ દેપા ગામની ગ્રામ પંચાયતની કચેરી ખાતે નિર્વિવાદપણે શોધ અને જપ્તી કરવામાં આવી હતી, તે સમયે ટ્રેપ દરમિયાન હાથની થેલી પંચ નં.૧ દ્વારા અધિકારીના કહેવાથી આરોપી પાસેથી પહેલેથી જ લઈ લેવામાં આવી હતી અને તેણે તે

હાથની થેલી દેપા ગામના એસ.ટી. ડેપોથી પંચાયત કચેરી સુધી લઈ જઈ હતી અને પંચની જુબાની પણ સુકલમ અને વિરોધાભાસોથી પીડિત છે અને તેણે કોર્ટ સમક્ષ એવું વર્ણન આપ્યું હતું જે પંચનામામાં અથવા તેના નિવેદનમાં જણાવાયું ન હતું અને તેથી તેની વિશ્વસનીયતા શંકાસ્પદ છે. તેનો ભાઈ પણ ગેરઉપયોગના કેસમાં સંડોવાયેલો છે. એટલું જ નહીં પરંતુ પી.ડબલ્યુ.-૧ એક જરૂરી સરકારી અધિકારી હતો જેને સ્વતંત્ર પંચ તરીકે કાર્ય કરવાની મંજૂરી આપી શકાય નહીં. ઉપરોક્ત પુરાવાના પ્રકાશમાં તેમણે રજૂઆત કરી છે કે પંચનો પુરાવો માંગણી, સ્વીકાર અને આરોપી પાસેથી પુનઃપ્રાપ્તિ સંબંધિત તત્વો પણ સાબિત કરવા માટે પૂરતો નથી. તેથી તેમણે આ કોર્ટને હાલની અપીલ મંજૂર કરવા અને દોષિત ઠરાવવાનો ચુકાદો રદ કરવા વિનંતી કરી છે.

૭. બીજી તરફ, વિદ્વાન એ.પી.પી. શ્રી કે.પી. રાવલે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલા ચુકાદાને સમર્થન આપ્યું છે. તેમણે રેકર્ડ પર ઉપલબ્ધ મહત્વના પુરાવા આ કોર્ટ સમક્ષ રજૂ કર્યા છે. તેમણે નિખાલસપણે રજૂઆત કરી છે કે ફરિયાદીએ ફરિયાદપક્ષના કેસને સમર્થન આપ્યું નથી અને તેણે પોતાની ફરિયાદનો પણ ઇનકાર કર્યો છે, તેમ છતાં, તેમની રજૂઆત મુજબ, ટ્રેપ સમયે ફરિયાદી સાથે રહેલા પંચ નં.૧નો પુરાવો માંગણી, સ્વીકાર અને પુનઃપ્રાપ્તિ સંબંધિત મહત્વના તત્વો સાબિત કરવા માટે પૂરતો પુરાવો છે અને તેમણે વધુમાં દલીલ કરી છે કે પી.ડબલ્યુ.-૧ની જુબાનીને પંચનામા સ્વરૂપના સમકાલીન રેકર્ડ તેમજ પોલીસ દ્વારા નોંધવામાં આવેલા અગાઉના નિવેદન અને તપાસ

અધિકારીની જુબાનીથી સંપૂર્ણ સમર્થન મળે છે. તે દષ્ટિએ તેમણે દલીલ કરી છે કે રેકર્ડ પર ઉપલબ્ધ ઉપરોક્ત પુરાવાના આધારે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે યોગ્ય રીતે દોષિત ઠરાવવાનો હુકમ નોંધ્યો છે અને આ કોર્ટ દ્વારા તેમાં દખલ કરવામાં ન આવે.

૮. આ કોર્ટે અપીલકર્તા તરફથી વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી એ.ડી. શાહ અને પ્રતિવાદી-રાજ્ય તરફથી વિદ્વાન એડિશનલ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર શ્રી કે.પી. રાવલને સાંભળ્યા છે.

૯. આ કોર્ટે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલા વાદગ્રસ્ત ચુકાદા તેમજ પેપર બુકના સ્વરૂપમાં રેકર્ડ પરના પુરાવાનું ઝીણવટપૂર્વક અવલોકન કર્યું છે. ફરિયાદપક્ષના વર્ણન મુજબ, ફરિયાદીના ભાઈએ બળદગાડું ખરીદવા માટે લોન માટે અરજી કરી હતી, જેની કાર્યવાહી હાલના આરોપી મારફતે કરવાની હતી, જે તે સમયે મોટી ખાખર, જૂથ ગ્રામ પંચાયત, તાલુકા મુંદ્રા, જિલ્લા-કચ્છના તલાટી-કમ-મંત્રી તરીકે ફરજ બજાવતા હતા. ફરિયાદી પોતાની અરજીની કાર્યવાહી અંગે આરોપીને મળ્યો ત્યારે આરોપીએ રૂ.૫૦૦/-ની ગેરકાયદેસર લાંચની માંગણી કરી હતી, જે ચૂકવવા તે ઈચ્છુક ન હતો અને તેથી તેણે એ.સી.બી., ભુજનો આશરો લઈને ફરિયાદ નોંધાવી હતી અને તા. ૧૫/૧૦/૧૯૮૬ના રોજ આશરે ૨૦:૦૫ કલાકે આરોપી રૂ.૫૦૦/-ની દૂષિત ચલણી નોટો સાથે રંગેહાથ ઝડપાઈ ગયો હતો અને તે રીતે અપીલકર્તાએ ધ પ્રિવેન્શન ઓફ કરપ્શન એક્ટ, ૧૯૪૭ની કલમ ૫(૨) તેમજ ધ ઇન્ડિયન

પીનલ કોડની કલમ ૧૬૧ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનો કર્યો હતો.

૧૦. આ તબક્કે, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના એ. સુબૅર વિ. કેરળ રાજ્યના કેસમાં, (૨૦૦૯) ૬ એસ.સી.સી. ૫૮૭ : (૨૦૦૯ એ.આઈ.આર. એસ.સી.ડબલ્યુ. ૩૯૯૪)માં આપવામાં આવેલા ચુકાદાનો ઉલ્લેખ કરવો ઉપયોગી રહેશે, જેમાં કલમ ૭ અને ૧૩(૧)(ડી)ની કાયદાકીય જોગવાઈના હેતુ અંગે વિચારણા કરતાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે ફરિયાદપક્ષે અન્ય કોઈપણ ફોજદારી ગુનાની જેમ તેના હેઠળના તહોમતનામાને વાજબી શંકાથી પર સાબિત કરવાનું રહે છે અને માંગણી તથા ગેરકાયદેસર લાંચની સ્વીકૃતિના યોગ્ય પુરાવા દ્વારા અન્યથા સ્થાપિત થાય ત્યાં સુધી આરોપીને નિર્દોષ માનવો જોઈએ, જે દોષિત ઠરાવવાનો હુકમ નોંધવા માટે સાબિત કરવાના આવશ્યક મહત્વના તત્વો છે.

૧૧. સ્ટેટ ઓફ કેરળ અને અન્ય વિ. સી.પી. રાવ (૨૦૧૧) ૬ એસ.સી.સી. ૪૫૦ : (એ.આઈ.આર. ૨૦૧૨ એસ.સી. (સપ્લિ.) ૩૯૩)માં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે તેના અગાઉના સિદ્ધાંતને પુનરાવર્તિત કરતાં, સમાન ગુનાઓના સંદર્ભમાં ઠરાવ્યું હતું કે માત્ર પુનઃપ્રાપ્તિથી જ આરોપી વિરુદ્ધ તહોમતનામું સાબિત થતું નથી અને લાંચની ચુકવણી સાબિત કરવા અથવા આરોપીએ તે લાંચ હોવાનું જાણીને સ્વેચ્છાએ નાણાં સ્વીકાર્યા હોવાનું દર્શાવવા માટે કોઈ પુરાવો ન હોય તો દોષિત ઠરાવવાનો હુકમ ટકી શકે નહીં.

૧૨. કલમ ૭ અને ૧૩ની અનિવાર્ય પૂર્વજરૂરિયાતોને સમજવા માટે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા તાજેતરમાં કરવામાં આવેલી સ્પષ્ટતામાં, બી. જયરાજ (એ.આઈ.આર. ૨૦૧૪ એસ.સી. (સપ્લિ.) ૧૮૩૭) (ઉપર મુજબ)માં નિઃસંદિગ્ધ શબ્દોમાં ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે કે માંગણીના પુરાવા વિના આરોપી પાસેથી ચલણી નોટોનો માત્ર કબજો અને પુનઃપ્રાપ્તિ કલમ ૭ તેમજ કલમ ૧૩(૧)(ડી)(i) અને (ii) હેઠળનો ગુનો સાબિત કરશે નહીં. એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે ગેરકાયદેસર લાંચની માંગણીનો કોઈ પુરાવો ન હોય ત્યારે કોઈ મૂલ્યવાન વસ્તુ અથવા નાણાકીય લાભ મેળવવા માટે ભ્રષ્ટ્ર અથવા ગેરકાયદેસર સાધનોનો ઉપયોગ અથવા જાહેર સેવક તરીકેના હોદ્દાનો દુરુપયોગ કરવામાં આવ્યો હોવાનું સાબિત માની શકાય નહીં. આમ, માંગણીનો પુરાવો કલમ ૭ અને ૧૩ હેઠળના ગુના માટે અનિવાર્ય અને વ્યાપકપણે લાગુ પડતી આવશ્યકતા હોવાનું ઠરાવવામાં આવ્યું છે. સદર અધિનિયમની કલમ ૨૦ના સંદર્ભમાં, જે તેમાં પરિકલ્પિત અનુમાનની મંજૂરી આપે છે, એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે તે માત્ર કલમ ૭ હેઠળના ગુના સુધી જ વિસ્તરી શકે છે અને કલમ ૧૩(૧)(ડી)(i) અને (ii) હેઠળના ગુનાઓ સુધી નહીં, અને તે પણ કોઈ સત્તાવાર કૃત્ય કરવા અથવા ન કરવા માટે ગેરકાયદેસર લાંચ સ્વીકારવામાં આવી હોવાના પુરાવા પર આધારિત છે. ગેરકાયદેસર લાંચની આવી સ્વીકૃતિનો પુરાવો ત્યારે જ અનુસરી શકે જ્યારે માંગણીનો પુરાવો હોય, તે બાબત પર ભાર મૂકવામાં આવ્યો હતો. સ્વાભાવિક રીતે, એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે માંગણીના પુરાવાના અભાવે સદર અધિનિયમની કલમ ૨૦ હેઠળનું આવું કાયદાકીય

અનુમાન પણ ઊભું થશે નહીં.

૧૩. ફરિયાદી પી.ડબલ્યુ.-૧ હરિસિંહ જાડેજાએ જુબાની આપી છે કે તે તાલુકા મુંદ્રાના સુખપુર ટિંબા ગામે પોતાના પરિવાર સાથે રહે છે અને કાકુભા તેનો ભાઈ છે. તેણે જુબાની આપી છે કે તેના ભાઈએ બળદગાડું ખરીદવા માટે લોન માટે અરજી કરી હતી, જેના માટે તેણે આરોપી-તલાટી-કમ-મંત્રીનો સંપર્ક કર્યો હતો. તેણે જુબાની આપી છે કે આરોપીએ તેના ભાઈનું રેશનકાર્ડ માંગ્યું હતું અને તે તેની વિનંતી પર કોઈ ધ્યાન આપતો ન હતો અને તેથી તેણે એ.સી.બી.નો આશરો લીધો અને ફરિયાદ આપી. તેણે જુબાની આપી છે કે તેણે ફરિયાદ નોંધાવી હતી પરંતુ ફરિયાદમાં શું લખવામાં આવ્યું હતું તે તેને ખબર ન હતી અને તે માત્ર સહી કરવાનું જાણતો હતો. ફરિયાદીએ ફરિયાદપક્ષના કેસને સમર્થન આપ્યું ન હોવાથી તેને પક્ષવિમુખ જાહેર કરવામાં આવ્યો. તેને પક્ષવિમુખ જાહેર કર્યા બાદ વિદ્વાન એ.પી.પી.એ તેની ફરિયાદ અને અગાઉના નિવેદન અંગેનો તેનો ઇનકાર રેકર્ડ પર લાવ્યો, પરંતુ વિદ્વાન એ.પી.પી.એ ધ ઇન્ડિયન એવિડન્સ એક્ટની કલમ ૧૪૫ની જોગવાઈઓ લાગુ કરીને વિરોધાભાસો સાબિત કર્યા નહીં. તેથી ફરિયાદપક્ષ એક્ટિઝબિટ ૨૦ પર રજૂ કરવામાં આવેલી ફરિયાદ અંગે પણ તેને રેકર્ડ પર લાવવામાં નિષ્ફળ રહ્યું.

૧૪. પી.ડબલ્યુ.-૨ નિશિથ જયશંકર જોશીએ જુબાની આપી છે કે તે જિલ્લા રજિસ્ટ્રાર કો-ઓપરેટિવ સોસાયટીઝની કચેરીમાં ફરજ બજાવતા હતા અને જ્યારે તેઓ જિલ્લા ઔદ્યોગિક કેન્દ્ર, ભુજની કચેરીમાં સિનિયર ક્લાર્ક તરીકે ફરજ

બજાવતા હતા ત્યારે તા. ૧૫/૧૦/૧૯૮૬ના રોજ એ.સી.બી. દ્વારા સત્તાવાર પંચ તરીકે તેમની માંગણી કરવામાં આવી હતી. તેમણે જુબાની આપી છે કે તેમને એ.સી.બી. કચેરીએ બોલાવવામાં આવ્યા હતા અને એક અન્ય પંચ સાથે તેમની સહી એક્ટિઝબિટ ૨૦ પર રહેલી ફરિયાદમાં લેવામાં આવી હતી. તેમણે જુબાની આપી છે કે ત્યારબાદ તેમની હાજરીમાં રૂ.૧૦૦/-ની પાંચ ચલણી નોટો પર એન્ટ્રેસિન પાવડરની કસોટી કરવામાં આવી હતી અને ત્યારબાદ તેમને ટ્રેપ દરમિયાન ફરિયાદી સાથે રહેવાની સૂચના આપવામાં આવી હતી. તેમણે જુબાની આપી છે કે તે મુજબ તેઓ તા. ૧૫/૧૦/૧૯૮૬ના રોજ ફરિયાદી સાથે ગયા હતા. તેમણે જુબાની આપી છે કે દરોડા પાડનાર ટુકડીના સભ્યો સાથે તેઓ પ્રથમ દેપા ગ્રામ પંચાયત ગયા જ્યાં કચેરી બંધ હતી અને ત્યારબાદ તેઓ આરોપીના ઘરે ગયા જ્યાં આરોપીની પત્નીએ તેમને જણાવ્યું કે તેનો પતિ ગામની બહાર ગયો છે અને સાંજે આવશે. તેમણે જુબાની આપી છે કે ત્યારબાદ તપાસ અધિકારીએ તેમને દેપા ગામના એસ.ટી. ડેપો પર જવાની સૂચના આપી અને તે મુજબ તેઓ બસ આવવાની રાહ જોઈ રહ્યા હતા. તેમણે જુબાની આપી છે કે ત્યારબાદ સાંજે ૮:૦૫ કલાકે બસ આવી જેમાંથી ચારથી પાંચ વ્યક્તિઓ નીચે ઉતર્યા અને તેમાં આરોપી પણ હતો. તેમણે જુબાની આપી છે કે તે સમયે ફરિયાદી આરોપીને મળ્યો અને આરોપીએ તેના વિશે પૂછપરછ કરી, જેના જવાબમાં ફરિયાદીએ જણાવ્યું કે તે તેનો સગો છે અને ત્યારબાદ ફરિયાદીએ પોતાના ભાઈના લોનના કાગળો અંગે પૂછપરછ કરી, જેના માટે આરોપીએ જવાબ આપ્યો કે કાગળો તૈયાર છે અને પૈસા વિશે પણ પૂછ્યું, જેના જવાબમાં

ફરિયાદીએ જણાવ્યું કે તે પૈસા લઈને આવ્યો છે. તેમણે જુબાની આપી છે કે તે સમયે આરોપીએ પોતાની હાથની થેલીની ઝિપ ખોલી અને ફરિયાદીને તેમાં પૈસા નાખવા જણાવ્યું અને તે મુજબ ફરિયાદીએ પોતાના જમણા ખિસ્સામાંથી પૈસા કાઢીને આરોપીની હાથની થેલીમાં નાખ્યા. તેમણે જુબાની આપી છે કે ત્યારબાદ આરોપીએ હાથની થેલીની ઝિપ બંધ કરી અને તે સમયે ફરિયાદીએ અગાઉથી નક્કી કરેલો સંકેત આપ્યો, જેના કારણે દરોડા પાડનાર ટુકડીના સભ્યો ત્યાં આવી ગયા અને પોતાની ઓળખ આપી. તેમણે જુબાની આપી છે કે ત્યારબાદ દરોડા પાડનાર ટુકડીના અધિકારી શ્રી પુવારની સૂચના મુજબ તેમણે આરોપીની હાથની થેલી લઈ લીધી અને તેઓ દેપા ગામની પંચાયત કચેરીએ આવ્યા જ્યાં શ્રી પુવારે પૈસા અંગે પૂછપરછ કરી અને યોગ્ય પ્રક્રિયા અનુસરીને તેણે આરોપીની હાથની થેલીમાંથી પૈસા કબજે કર્યા. જોકે, ઊલટતપાસમાં તેમણે સ્વીકાર્યું છે કે એ.સી.બી. કચેરીએ પહોંચ્યા તે પહેલાં ફરિયાદ પહેલેથી જ લખાઈ ગઈ હતી. તેમણે એ પણ સ્વીકાર્યું છે કે તેમનો ભાઈ લાલન કોલેજમાં ક્લાર્ક તરીકે કામ કરતો હતો અને તેમના ભાઈને ગેરઉપયોગના ફોજદારી કેસમાં ખોટી રીતે સંડોવવામાં આવ્યો હતો. તેમણે એ પણ સ્વીકાર્યું છે કે પંચનામાના બીજા ભાગમાં, ટ્રેપ સમયે, સંકેત આપવાની બાબતમાં કંઈ પણ લખવામાં આવ્યું નથી.

૧૫. પી.ડબલ્યુ.-જ રણવીરસિંહ વદનસિંહ પુવારે જુબાની આપી છે કે તા. ૧૫/૧૦/૧૯૮૬ના રોજ તેઓ એ.સી.બી., ભુજ ખાતે પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર તરીકે ફરજ બજાવતા હતા. તેમણે જુબાની આપી છે કે તા. ૧૫/૧૦/૧૯૮૬ના રોજ

ફરિયાદીએ હાલના અપીલકર્તા-આરોપી વિરુદ્ધ ગેરકાયદેસર લાંચની માંગણી અંગે તેમની સમક્ષ ફરિયાદ નોંધાવી હતી અને તેના આધારે તેમણે ટ્રેપનું આયોજન કર્યું હતું અને સત્તાવાર પંચની માંગણી કરી હતી અને તેમણે ટ્રેપની પ્રક્રિયા અંગે ફરિયાદી તેમજ પંચને કેવી રીતે સમજાવ્યા અને તપાસ કેવી રીતે હાથ ધરી તે અંગે વિગતવાર જુબાની આપી છે. તેમણે વધુમાં જુબાની આપી છે કે ટ્રેપ દરમિયાન સંકેત મળ્યા બાદ તેઓ દરોડા પાડનાર ટુકડીના અન્ય સભ્યો સાથે તે સ્થળે પહોંચ્યા જ્યાં તેમણે પંચ નં.૧ પાસેથી ઘટનાની પૂછપરછ કરી અને ત્યારબાદ પંચ નં.૧ને આરોપી પાસેથી હાથની થેલી લઈ લેવા સૂચના આપી અને ત્યારબાદ તેઓ પંચાયતની કચેરીએ ગયા જ્યાં શોધ અને જપ્તી કરવામાં આવી અને ઉપરોક્ત થેલીમાંથી દૂષિત ચલણી નોટો મળી આવી, જે પંચ નં.૧એ આરોપી પાસેથી લઈ લીધી હતી અને ચલણી નોટોના નંબરો મેળવવામાં આવ્યા અને એન્ટ્રેસિન પાવડરની કસોટી હકારાત્મક જણાઈ, જોકે આરોપીની થેલીના સંબંધમાં એન્ટ્રેસિન પાવડરની કસોટી નકારાત્મક જણાઈ.

૧૬. રેકર્ડ પરના ઉપરોક્ત પુરાવાનું એકંદર મૂલ્યાંકન કરતાં, નિર્વિવાદપણે ફરિયાદ નોંધાવનાર ફરિયાદીએ ફરિયાદપક્ષના કેસને બિલકુલ સમર્થન આપ્યું નથી અને તેણે પોતાની ફરિયાદ નોંધાવ્યાનો પણ ઈનકાર કર્યો છે. ત્યારબાદ ફરિયાદપક્ષે તેને પક્ષવિમુખ જાહેર કર્યો હોવા છતાં, ફરિયાદી સમક્ષ ઊલટતપાસ કરીને એકિઝબિટ ૨૦ પરની ફરિયાદ તેમજ ધ કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજરની કલમ ૧૬૧ હેઠળ નોંધવામાં આવેલ અગાઉનું કોઈ નિવેદન રેકર્ડ પર લાવવાનો

ફરિયાદપક્ષે બિલકુલ પ્રયાસ કર્યો નથી. પરિણામે, ફરિયાદ રેકર્ડ પર લાવવામાં આવી હોવા છતાં, ફરિયાદપક્ષે ફરિયાદની વિગતોનો સામનો કરાવ્યો નથી અને ધ ઇન્ડિયન એપિડેમિયોલોજી કલમ ૧૪૫ની મદદથી કોઈ પ્રશ્ન પૂછ્યો નથી, તેથી તે માત્ર કાગળનો ટુકડો બની રહે છે. તેથી ફરિયાદ તેમજ અગાઉનું નિવેદન અર્થહીન છે.

૧૭. પુરાવાની ઉપરોક્ત પ્રકૃતિને ધ્યાનમાં લેતાં, જ્યાં સુધી અગાઉની માંગણીનો તેમજ માંગણીના મૂળ મુદ્દાનો સંબંધ છે ત્યાં સુધી ફરિયાદપક્ષનો કેસ સંપૂર્ણપણે અંધકારમાં રહ્યો. પંચ નં.૨ના પુરાવાને, જેની સત્તાવાર પંચ નં.૧ તરીકે માંગણી કરવામાં આવી હતી અને જે ટ્રેપ સમયે ફરિયાદી સાથે ગયો હતો, તેના મૂળ સ્વરૂપે ધ્યાનમાં લેવામાં આવે તો પણ, શ્રી એ.ડી. શાહ, વિદ્વાન વરિષ્ઠ એડવોકેટ રજૂ કર્યા મુજબ, આરોપીએ ફરિયાદી પાસેથી ગેરકાયદેસર લાંચ અંગે કોઈ માંગણી કરી હતી કે નહીં તે અંગે કંઈપણ નક્કર રીતે પ્રગટ થતું નથી. તેનાથી વિપરીત, તેની જુબાનીમાંથી એવું બહાર આવે છે કે ટ્રેપ સમયે ફરિયાદીએ સ્વેચ્છાએ જણાવ્યું હતું કે તે પૈસા લઈને આવ્યો છે. તેના પુરાવાનું એકંદર મૂલ્યાંકન કરતાં પણ, આરોપીની હાથની થેલીમાં દૂષિત ચલણી નોટો નાખવામાં આવી હોવાનું પંચનામું સાબિત થયેલું માની શકાય તેમ હોવા છતાં, ત્યારબાદ ટ્રેપિંગ એજન્સીએ સ્થળ પર જ શોધ અને જમીની પ્રક્રિયા હાથ ધરવાને બદલે આરોપી અને ફરિયાદી તેમજ દરોડા પાડનાર ટુકડીના અન્ય સભ્યોને ગ્રામ પંચાયતની કચેરીએ લઈ ગયા અને ત્યારબાદ હાથની થેલી સંબંધિત જમી

કરવામાં આવી, જે નિર્વિવાદપણે પી.ડબલ્યુ.-૧ના કબજામાં હતી. તપાસ અધિકારી તેમજ પંચની જુલાની મુજબ, આરોપીની માલિકીની બેગ-મુદ્દામાલ આર્ટિકલ નં.૭ ટ્રેપના સ્થળેથી, જે દેપા ગામના બસ સ્ટેશન ખાતે હતું, ત્યાંથી દેપા ગામની પંચાયત કચેરી સુધી પી.ડબલ્યુ.-૧ની કસ્ટડી અને કબજામાં હતી. આ હકીકતને ધ્યાનમાં લેતાં, જ્યારે ટ્રેપિંગ પક્ષે જુદા સ્થળે પુનઃપ્રાપ્તિ કરી અને હાથની થેલી કોઈ અન્ય વ્યક્તિના કબજામાં હતી, ત્યારે શોધ, જપ્તી અને પુનઃપ્રાપ્તિની સમગ્ર પ્રક્રિયા શંકાસ્પદ બની જાય છે.

૧૮. અન્યથા પણ, કેસની હકીકતો અને સંજોગોની સમગ્રતાને ધ્યાનમાં લેતાં, જ્યારે ફરિયાદીએ પોતે ફરિયાદપક્ષના કેસને બિલકુલ સમર્થન આપ્યું નથી, ત્યારે પરિણામે ફરિયાદપક્ષ પૂર્વ માંગણી અને ટ્રેપ સમયે કરવામાં આવેલી તાત્કાલિક માંગણી અંગેનો કેસ સાબિત કરવામાં સંપૂર્ણપણે નિષ્ફળ ગયું છે. વધુમાં, પંચ નં.૧નો પુરાવો આરોપીએ કરેલી સ્પષ્ટ અને સુસંગત માંગણી અંગે કંઈ દર્શાવતો નથી. તેનાથી વિપરીત, રેકર્ડ પરનો પુરાવો અન્યથા છે અને તે દૃષ્ટિએ પણ, ઉપરોક્ત ઉદ્દેખિત માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદાઓમાં નિર્ધારિત સિદ્ધાંતના પ્રકાશમાં બંને મહત્વના સાક્ષીઓના પુરાવાનું મૂલ્યાંકન કરતાં માંગણી અને સ્વીકારની હકીકત સાબિત થતી નથી.

૧૯. લાંચના કેસમાં, ખાસ કરીને ગુજરાત રાજ્યમાં, ટ્રેપિંગ પક્ષ ફરિયાદપક્ષના સાક્ષીને પક્ષવિમુખ થવાના પ્રશ્નને દૂર કરવા માટે પંચ તરીકે કાર્ય કરવા સરકારી અધિકારીની સેવા મેળવતો હતો. આવી પરિસ્થિતિમાં, ફરિયાદીનો પુરાવો, જેને

માંગણી અને સ્વીકારની હકીકત સ્થાપિત કરવા સંબંધિત પ્રાથમિક પુરાવો ગણવાનો રહે છે, અને શેડો સાક્ષી (માંગણી કરાયેલ પંચ)નો પુરાવો, જેનો ઉપયોગ ફરિયાદીના પુરાવાના સમર્થન માટે કરવામાં આવતો હોય છે, તે માત્ર તે સ્તર સુધી જ રહે છે, પરંતુ શેડો સાક્ષીનો પુરાવો પ્રાથમિક પુરાવાનું સ્થાન લઈ શકતો નથી અને આવા શેડો સાક્ષીના માત્ર પુરાવાના આધારે દોષિત ઠરાવવાનો હુકમ કરી શકાય નહીં, જ્યારે તેની જુબાનીમાંથી માંગણી અને સ્વીકાર અંગે કંઈપણ નક્કર રીતે પ્રગટ થતું ન હોય.

૨૦. હાલના કેસમાં, આ કોર્ટને એ નક્કી કરવા માટે પુરાવાની તપાસ કરવી જરૂરી છે કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલ ચુકાદા અને સજા સમર્થન કરવા માટે વાજબી શંકાથી પર યોગ્ય, વિશ્વસનીય અને સુસંગત પુરાવો છે કે નહીં. જો રેકર્ડ પર આવો કોઈ પુરાવો ન હોય, તો તે સંજોગોમાં દોષિત ઠરાવવાનો હુકમ ટકી શકે નહીં, કારણ કે પોતાના કેસને વાજબી શંકાથી પર સાબિત કરવાની જવાબદારી ફરિયાદપક્ષ પર છે.

૨૧. તેથી, હાલના કેસમાં, ઉપરોક્ત પુરાવાની પ્રકૃતિને ધ્યાનમાં લેતાં, તે સ્પષ્ટ છે કે દોષિત ઠરાવવાની પુષ્ટિ કરવા માટે વાજબી શંકાથી પર કોઈ નિર્ણાયક, સુસંગત અને વિશ્વસનીય પુરાવો નથી અને તેથી પરિણામે, વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે ફરિયાદપક્ષ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલા વર્ણન પર આધાર રાખવામાં ભૂલ કરી છે. આ કોર્ટે પી. સત્યનારાયણ મૂર્તિ વિ. જિલ્લા પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર, આંધ્ર પ્રદેશ રાજ્યના કેસમાં (૨૦૧૬) ૧ એસ.સી.સી. (ક્રિ.) ૧૧માં પ્રકાશિત ચુકાદો, (ii)

સેલ્વરાજ વિ. કર્ણાટક રાજ્ય, (૨૦૧૬) ૧ એસ.સી.સી. (ક્રિ.) ૧૯માં પ્રકાશિત ચુકાદો અને (iii) ક્રિષ્ન ચંદર વિ. દિલ્હી રાજ્ય, એ.આઈ.આર. ૨૦૧૬ એસ.સી. ૨૯૯માં પ્રકાશિત ચુકાદો પણ અવલોકન કર્યા છે. ઉપરોક્ત ચુકાદાઓમાંથી ઉદ્ભવતી સ્થિર કાનૂની સ્થિતિને ધ્યાનમાં લેતાં, આરોપી દ્વારા આવા તમામ કૃત્યો સાબિત કરવા માટે વિશિષ્ટ અને નિર્ણાયક પુરાવાના અભાવે, વિદ્વાન ટ્રાયલ જજ દ્વારા નોંધવામાં આવેલ દોષિત ઠરાવવાનો હુકમ ટકાઉ નથી.

૨૨. ઉપર નોંધાયેલા કારણોસર, અપીલ સફળ થાય છે. વિદ્વાન સ્પેશિયલ જજ (ફાસ્ટ ટ્રેક કોર્ટ), ભુજ-કચ્છ દ્વારા સ્પેશિયલ કેસ નં.૧૧/૧૯૮૮માં આપવામાં આવેલ તા. ૦૫/૦૭/૨૦૦૩નો વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને હુકમ રદ કરી બાજુ પર મૂકવામાં આવે છે. અપીલકર્તા-આરોપીને તેની વિરુદ્ધ મૂકવામાં આવેલા તહોમતનામાઓમાંથી નિર્દોષ મુક્ત કરવામાં આવે છે. જામીન બોન્ડ, જો કોઈ હોય તો, રદ ગણાશે. આર. એન્ડ પી. તાત્કાલિક ટ્રાયલ કોર્ટને પરત મોકલવામાં આવે.

(આર.પી. ધોલારીઆ, ન્યાયમૂર્તી)

This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.